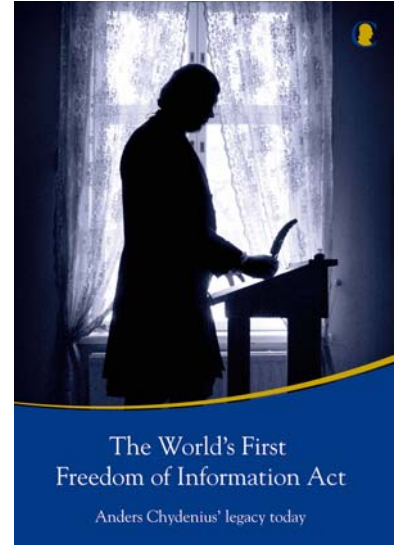

ANDERS CHYDENIUS
SÄÄTIÖ • STIFTELSE • FOUNDATION

The World's First Freedom of Information Act Anders Chydenius' Legacy Today

Anders Chydenius –säätiön julkaisuja 2
Toimittanut Juha Mustonen
nidottu, 103 s
ISBN 952-99519-2-2
ISBN 952-99519-3-0 (PDF)
ISSN 1795-5297
Art-Print Oy: Kokkola 2006
Julkaisupäivä 1.12.2006

Vuonna 2006 tulee kuluneeksi 240 vuotta maailman ensimmäisen julkisuuslain käyttöönotosta. Juhlajulkaisu sisältää lakitekstin englanninkielisen käännöksen, artikkelin Anders Chydeniuksen ajaman lain syntyvaiheista sekä pyydettyjä puheenvuoroja julkisuusperiaatteen tilasta Suomessa, EU:ssa ja maailmanlaajuisesti:

Johdanto: Anders Chydeniuksen perintö tänään

- Säätiön puheenjohtaja Gustav Björkstrand ja asiamies Juha Mustonen kuvaavat säätiön juhla-julkaisun taustaa ja tavoitteita. Heidän mukaansa Chydeniuksen perinnön vaaliminen edellyttää keskustelua kansallisten julkisuuslakien toimeenpanosta sekä julkisuusperiaatteen toteutumisesta kansainvälisissä järjestöissä.

Painovapausasetus (1766)

- Englanninkielisen käännöksen on laatinut Peter Hogg. 2.12.1766 julkaistu kirjoitus- ja painovapausasetus lakkautti poliittisen sensuurin ja sääti viranomaisten, tuomioistuimien ja valtiopäivien asiakirjojen julkisuudesta. Anders Chydenius piti painovapausasetusta merkittävimpana poliittisena saavutuksenaan.

Anders Chydenius ja maailman ensimmäisen julkisuuslain alkuperä

- Oulun yliopiston aate- ja oppihistorian professori Juha Manninen, joka toimii Helsingin yliopiston tutkijakollegiumin tutkijana, käsittelee artikkelissaan pohjoismaisen julkisuusperiaatteen aatteellisia juuria, painovapausasetuksen syntyvaiheita ja -edellytyksiä sekä Anders Chydeniuksen roolia lain valmistelussa vuosien 1765-66 valtiopäivillä. Mannisen mukaan painovapauden ajatukset olivat osa valistuksen perintöä mutta Chydeniuksella oli merkittävä rooli lain sisällön muokkaajana ja poliittisena puolustajana. Lain käytännön vaikutukset eivät Mannisen mukaan olleet kumouksellisia -

ANDERS CHYDENIUS
SÄÄTIÖ • STIFTELSE • FOUNDATION

mutta se merkitsi uuden poliittisen julkisuuden avautumista sekä julkisuusperiaatteen piirtymistä osaksi pohjoismaista oikeuskäytäntöä.

Avoimuus demokratian ytimessä

- Suomen oikeusministeri Leena Luhtanen kuvaa EU:n kesäkuussa 2006 hyväksytyyn avoimuuspolitiikan toimeenpanoa Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella. Luhtasen mukaan asiakirjajulkisuus on tärkeää kansalaisten hallintoa kohtaan tunteman luottamuksen vahvistamiseksi.

Avoimuus ja asiakirjajulkisuus Suomessa

- Helsingin yliopiston hallinto-oikeuden professori Olli Mäenpää, joka toimii tällä hetkellä Korkeimmassa hallinto-oikeudessa, kuvaa Suomen lainsäädäntöä hallintomenettelyjen sekä julkisten asiakirjojen ja tietojen julkisuudesta. Mäenpään mukaan käyttäjävällyisyys saattaa olla nykyisen lain suurimpia haasteita.

Asiakirjajulkisuus EU:ssa - tietämisen vapaus "voisi lisätä julkista keskustelua"

- Brittijournalisti, Statewatch-verkoston toimittaja Tony Bunyan arvioi EU:n vuonna 2001 hyväksytyyn asiakirjajulkisuutta koskevan asetuksen toteutumista niin Euroopan parlamentin, Euroopan komission kuin EU:n neuvoston osalta. Bunyanin mukaan EU:n demokratiavajeen ratkaiseminen edellyttää myös uutta avoimuuslakia, joka ei mahdollista poikkeuksia viranomaisten harkintavallan tai kolmannen maan veto-oikeuden nojalla.

Globaali avoimuusliike 2006: 240 vuotta ensimmäisen julkisuuslain jälkeen asiakirjajulkisuus nähdään nyt ihmisoikeutena

- Yhdysvaltalaisen George Washington -yliopiston kansallisen turvallisuuden arkiston johtaja Thomas Blanton, joka on myös www.freedominfo.org -julkaisun toimituskunnan perustajajäsen, kuvaa julkisuuskäytännön leviämistä viimeisen 40 vuoden aikana. Hän pitää sitä vastavoimana valtionhallinnon kasvulla mm. Yhdysvalloissa. Blanton pitää uutena haasteena kansainvälisiä järjestöjä: uskoaan niiden avoimuuden kehittymiseen hän perustelee viidellä eri syyllä. Hänen mukaansa amerikkalaisen ihmisoikeustuomioistuimen päätös (11.10.2006), jossa asiakirjajulkisuus tulkitaan ihmisoikeudeksi, ennakoit uutta ihmisoikeustulkintaa. Blanton kuvaa lopuksi maailman avoimuushaasteita eri puolilta maailmaa kootuilla uutisesimerkeillä.